

Eğitim Alanında Sosyal Adalet Liderliği ile İlgili Tezlerin Sistematiik Derlemesi

Gülşah İmamoglu Akman*

Makale Geliş Tarihi:02/01/2025

Makale Kabul Tarihi:24/04/2025

DOI: 10.35675/befdergi.1611809

Öz

Bu araştırmada YÖKTEZ veri tabanında bulunan eğitim alanında sosyal adalet liderliği anahtar kelimesi ile taranan yüksek lisans ve doktora tezleri sistematiik olarak incelenmiştir. Bu çerçevede 33 tezin değerlendirmeye uygun olduğu görülmüştür. Tezler yayımlanma yıllarına, türlerine, yöntemlerine, örneklemelerine, örneklem büyüklüklerine ve birlikte çalışıldığı değişkenlere göre çözümlenmiştir. Araştırmada eğitim alanında sosyal adalet liderliği konusuna son yıllarda yoğun bir akademik ilgi gördüğü tespit edilmiştir. Tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu ve nicel yöntemlerle betimlendiği göze çarpmıştır. Ayrıca sosyal adalet liderliğinin en çok öğretmenler örnekleminde araştırıldığı saptanmıştır. Sosyal adalet liderliğinin en sık sınıf liderliği, akademik başarı, işe yabancılaşma, iş doyumu, etik iklim ve okul iklimi ile olan ilişkilerinin incelendiği görülmüştür. Sonuç olarak, Türkiye’de özellikle dezavantajlı öğrencilerin karşılaştıkları olumsuzlukları azaltmaya odaklanan sosyal adalet liderliği davranışlarına yönelik tez çalışmalarının yoğunlaşmasının fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal adalet liderliği, lisansüstü tez, sistematiik derleme

Systematic Review of Theses on Social Justice Leadership in Education

Abstract

In this study, master’s and doctoral theses researched with the keyword ‘social justice leadership in the field of education’ in the YÖKTEZ database were systematically analysed. In this framework, 33 theses were found to be suitable for evaluation. Publication years, types, methodologies, samples, sample sizes, and the factors examined collectively were all taken into consideration when analyzing the theses. The study found that there has been a lot of scholarly interest in social justice leadership in education in recent years. The bulk of the theses were found to be master’s theses, and they were all quantitatively described. Furthermore, it was found that the sample of teachers was the primary focus of research on social justice leadership. It was found that the most often analyzed associations were those between social justice leadership and classroom leadership, academic achievement, job satisfaction, alienation from work, ethical climate, and school climate. Therefore, it is

* Milli Eğitim Bakanlığı, Isparta, Türkiye, gulsahakman06@gmail.com, ORCID: [0000-0001-7498-9649](https://orcid.org/0000-0001-7498-9649)

Kaynak Gösterme: İmamoglu Akman, G. (2026). Eğitim alanında sosyal adalet liderliği ile ilgili tezlerin sistematiik derlemesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(49), 410-423.

believed that increasing the number of thesis studies on social justice leadership behaviors that concentrate on lessening the negative effects experienced by underprivileged students in Türkiye will help to provide equitable chances.

Keywords: Social justice leadership, graduate thesis, systematic review

Giriş

Hızla değişen sosyal, kültürel ve ekonomik dinamiklerle birlikte, okullarda kültür, dil, ırk, etnik köken, cinsiyet, yaş, engellilik ve sosyoekonomik düzey gibi farklılıklara yönelik farkındalıklar artmaktadır. Artan göç, küreselleşme ve kentsel dönüşüm gibi etmenler, okullardaki öğrenci popülasyonunu farklı kültür, dil, ırk, etnik köken ve sosyo-ekonomik düzeylere sahip bireylerle çeşitlendirmektedir. Bu durum, okulların sadece akademik açıdan değil, sosyal, kültürel ve duygusal açıdan da çeşitlilik gösteren öğrenci gruplarını kapsadığı anlamına gelmektedir.

Eğitim sistemleri benzer kültürel alt yapıya sahip öğrencilerin oluşturduğu homojen sınıf ortamlarından, çok kültürlü yapıları barındıran ve çeşitliliği içeren heterojen sınıf ortamlarına geçiş yapmıştır. Bu dönüşümle birlikte, okullarda farklılıkların ve eşitsizliklerin üstesinden gelmek amacıyla eğitim yöneticilerine önemli görevler düşmektedir. Eğitim, temel insan hakları çerçevesinde herkes için erişilebilir ve eşit şartlarda sunulması gerektiği düşüncesini pekiştirerek, eğitimde eşitlikçi uygulamaların önemini daha da vurgulamaktadır.

Sınıf ortamında eğitim açısından koşulsal farklılıklar bulunmakta, bu farklılıklar bazı öğrencileri dezavantajlı duruma getirmekte, bu durum öğrenciler arasında eşitsizliklere sebep olmaktadır. Öğretmenler, bu eşitsizliklere karşı mücadele ederek sınıf içi uygulamalarını gerçekleştirmektedir (Atmaca, 2021). Örneğin, öğrenciler arasındaki eğitim seviyesindeki farklılıklar, öğretmenlerin ders planlaması, öğretim stratejileri ve sınıf içi pratikleri üzerinde zorluklar yaratabilir. Ayrıca, dil engeli, kültürel farklılıklar veya özel eğitim ihtiyaçları gibi faktörler, öğrencilerin eşit fırsatlara erişimini engelleyebilir ve eğitimde eşitsizliği artırabilir. Kaymaz ve Atmaca'nın (2022), ifade ettiği gibi, sınıftaki eşitsizlikler hem öğrencilerin davranışları üzerinde hem de eğitim-öğretim süreçlerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Bu bağlamda, okullarda dezavantajlı grupların bulunduğu sınıfların yönetimi ve eşitsizlikle mücadele konuları büyük önem arz etmektedir. Kültürel çeşitliliğe ve öğrenciler arasındaki eşitsizliklere duyarlı bir eğitim ortamı sağlamak önemlidir. Bu, sosyal adaletin sağlanması ve her öğrencinin eğitim hakkına eşit şekilde erişebilmesi için gereklidir.

Sosyal adalet liderliği, eğitimde eşitlik ve adaletin sağlanmasına ve tüm öğrencilerin eşit koşullarda eğitim almasına odaklanan bir yaklaşımdır. Sosyal adalet liderliği, eğitimde dezavantajlı bireylerin zayıflıklarını güçlendirmeyi amaçlar ve kapsayıcı bir eğitim yaklaşımını benimser (Büyükgöze vd., 2018). Marshall ve Oliva

(2006), sosyal adalet liderliğini geleneksel olarak başarı gösteremeyen azınlıkların ve ekonomik olarak dezavantajlı grupların başarılarını geliştirmeye odaklanan bir liderlik olarak tanımlarken, Theoharis (2008), bu liderleri, tarih boyunca dezavantajlı grupların savunuculuğunu üstlenerek liderlik eylemlerinin odağına bu duruşu yerleştiren kişiler olarak tanımlamaktadır. Sosyal adalet liderliği, kültürel yeniden üretim mekanizmalarıyla avantajlı ve dezavantajlı toplumsal kesimlerin sosyal konumlarını ve toplumsal eşitsizlikleri okullar üzerinden tekrar üretmeyi engellemeye yönelik çaba gösterir.

Sosyal adalet kavramı, eğitim sistemlerinde önemli bir role sahiptir ve bu kavramın eğitime getireceği birçok olumlu etki bulunmaktadır. Sosyal adalet liderleri, ayrımcılığı ortadan kaldırmak, çeşitliliği kucaklamak ve kapsayıcı bir öğrenme ortamı yaratmak için çalışırlar. Eğitimde sosyal adalet, yalnızca akademik başarıyı değil, aynı zamanda öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini de ön planda tutar (Northouse, 2018; Theoharis, 2007). Bu yaklaşım, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması da içerir. Eğitimde fırsat eşitliği, toplumun tüm bireylerine herhangi bir sosyal ve kültürel ayrımı gözetmeksizin eşit şartlarda eğitim imkanları sunmayı ifade eder. Okul müdürlerinin, tüm öğrencilere eşit eğitim olanakları sunarak ve okul ortamını yeniden şekillendirerek, nitelikli eğitime erişimi sağlamak ve böylece akademik başarıyı artırmak amacı güttükleri söylenebilir (İmamoğlu Akman, 2023).

Sosyal adalet kavramı her bireyin, sosyal, ekonomik veya kültürel durumundan bağımsız olarak eğitim hizmetlerine erişimini ve yararlanmasını mümkün kılar. Bu sayede, toplumsal eşitsizliklerin azaltılması ve fırsat eşitliğinin sağlanması hedeflenir. Okul yöneticilerine, farklılıkların ve eşitsizliklerin önlenmesi konusunda önemli roller ve görevler düşmektedir. Sosyal adalet liderliği, dezavantajlı grupların, özellikle azınlıklar, ekonomik olarak dezavantajlı bireyler ve kadınların başarılarını artırmayı hedefleyen bir liderlik tarzıdır (Marshall & Oliva, 2006). Sosyal adalet liderliği, hoşgörü ve farklılıklara saygı çerçevesinde, tüm öğrencilerin değerli ve saygın hissettiği bir okul ortamının sağlanması gerekliliğini vurgular (Gören, 2019). Sosyal adalet liderliği, eğitimde başarı gösteremeyen azınlıkların, ekonomik olarak dezavantajlı grupların yanı sıra cinsiyet, cinsel yönelim, etnik köken, engellilik gibi çeşitli faktörlere dayalı olarak ötekileştirilmiş grupların başarılarını artırmaya yönelik bir liderlik tarzını ifade eder. Bu bağlamda, okul yöneticilerinin alacakları önlemler ve sergileyecekleri davranışlar, öğrencilerin eşit fırsatlara erişimini kolaylaştırarak eğitimsel eşitsizliğin azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

Türkiye bağlamında sosyal adalet liderliğinin, çoğunlukla eğitim liderlerinin okullarda eşitlik ve kapsayıcılık çabalarına odaklanan çok boyutlu bir liderlik yaklaşımı olarak ele alındığı görölmektedir (Kaymaz & Atmaca, 2022). Yapılan sistematik derleme çalışmasında incelenen tezler, bu kavramın Türkiye’de genellikle dezavantajlı grupların eğitim süreçlerine katılımın daha adaletli olması yönünde bir liderlik sorumluluğu olarak tanımlandığını göstermektedir (Atmaca, 2021). Sosyal

adalet liderliği, bu kapsamda okul yöneticilerinin yalnızca akademik başarıyı desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda eğitim ortamlarında yapısal eşitsizliklerle mücadele eden, kapsayıcı politikalar geliştiren ve okul iklimini demokratik bir anlayışla dönüştüren aktörler olarak konumlandırılmasını içermektedir (Akman, 2020; Keskin, 2022). Türkiye özelinde, bu liderlik biçimi çoğunlukla etik duyarlılık, kültürel farkındalık ve insan haklarına dayalı bir eğitim perspektifiyle ilişkilendirilmekte ve okul yöneticilerinin adil uygulamalar aracılığıyla eğitimde sosyal bütünleşmeyi sağlama yükümlülüğüne vurgu yapılmaktadır.

Literatürde, sosyal adalet kavramının çeşitli disiplinlerle ilişkilendirilerek ele alındığı ve eğitim alanındaki önemli bir uygulama ve araştırma konusu olarak öne çıktığı görülmektedir (Akman, 2018; Bogotch, 2002; Özdemir, 2017; Yeşil & Sincar, 2021; Zhang et al., 2018). Son yıllarda, sosyal adalet liderliği kavramına yönelik artan akademik ilgi, konunun kavramsal gelişimine önemli bir ivme kazandırmıştır (Oplatka, 2010; Özdemir & Kütküt, 2015). Bu bağlamda, sosyal adalet liderliği davranışını belirlemeye yönelik çeşitli ölçekler geliştirilmiştir (Arslan & Yüner, 2022; Bozkurt, 2018; Özdemir & Pektaş, 2017; Zhang et al., 2018). Ancak, sosyal adalet liderliği konusunda yapılan araştırmaların kapsamı, yöntemi ve elde edilen bulguların dağılımı hakkında tezler üzerinden kapsamlı bilgiye sahip olunmadığı görülmektedir. Sosyal adalet liderliği üzerine yapılan lisansüstü tezler, eğitimde eşitlik ve adaletin sağlanması yönünde önemli katkılar sunabilir. Ancak, bu tezlerin sistematik bir şekilde incelenmemesi, alandaki gelişmeleri ve mevcut durumu tam olarak anlamayı zorlaştırabilir. Sosyal adalet liderliği üzerine yapılan lisansüstü tezler, yıllara göre dağılım, araştırma yöntemleri, örneklem yapıları ve incelenen değişkenler gibi çeşitli kriterler açısından kapsamlı bir analizden geçmemiştir. Bu durum, sosyal adalet liderliği konusundaki çalışmaların bütüncül bir değerlendirmesini zorlaştırabilir. Sonuç olarak, sosyal adalet liderliği literatüründe hangi konuların ne ölçüde ele alındığı, hangi yöntemlerin tercih edildiği ve bu araştırmaların eğitim uygulamalarına etkileri hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu derleme, mevcut literatürü sistematik bir şekilde inceleyerek alandaki boşlukları belirlemek ve gelecekteki araştırmalar için yol gösterici olmak amacıyla yapılmaktadır.

Araştırmanın Amaç ve Önemi

Bu nitel araştırma, Türkiye’de sosyal adalet liderliği kavramının incelendiği lisansüstü tez çalışmalarının analiz edilmesini amaçlayan bir sistematik derleme çalışmasıdır. Sistematik derlemeler, belirli bir konu üzerindeki araştırmalara dair geniş ve detaylı bilgi sunar. Eğitim bilimlerinde bu tür derlemelerin artması, daha kapsamlı ve uygulanabilir sonuçların elde edilmesine olanak tanır. Geçmiş araştırmaların incelenmesi, belirli bir araştırma alanının ilerlemesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Duran & Aydın, 2024). Sistematik derlemeler, benzer konularda yapılan araştırmalara ilişkin kapsamlı bilgi sunarak bu alandaki bilgi birikimini artırır (Alkan, 2017; Karaçam, 2013). Son yıllarda eğitim bilimlerinde bu tür

derlemelerin artışı, daha anlamlı ve uygulanabilir sonuçlar elde edilmesine katkıda bulunmuştur (Yılmaz, 2021).

Bu kapsamda, sosyal adalet liderliği konusunda var olan durumu göstermek ve gelecekteki araştırmalar için genel bir değerlendirme sunmak amacıyla, bu alanda yapılan lisansüstü tezlerin sistematik bir derlemesi yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, YÖK tez arşivinde erişilebilir olan yüksek lisans ve doktora tezleri sistematik olarak derlenmiş ve belirli kriterler açısından irdelenmiştir. Çalışmanın, bu bağlamda alana önemli katkılar sağlayacağına inanılmaktadır. Araştırma, sosyal adalet liderliği üzerine yapılan çalışmaların genel eğilimlerini belirleyerek, bu alandaki durumu kapsamlı bir şekilde sunmayı ve gelecekteki araştırmalara yön vermeyi hedeflemektedir. Ayrıca, Türkiye’de sosyal adalet liderliği kavramı, son yıllarda akademik çalışmalarda yoğunlaşarak yer bulmaya başlamış olmasına karşın, kavramın teorik sınırları ve uygulamadaki yansımalarının nasıl algılandığına ilişkin sistematik bir bilgi birikimi yeterince oluşmamıştır. Alanda yapılan çalışmaların çoğu, sosyal adalet liderliğini sınırlı örneklem grupları çerçevesinde incelemekte ve bu liderlik yaklaşımının Türkiye’deki yapısal, kültürel ve sosyal dinamikler bağlamında nasıl şekillendiğine dair kapsamlı bir analiz sunamamaktadır. Bu durum, sosyal adalet liderliğinin Türkiye özelinde nasıl bir liderlik pratiğine dönüştüğu ve eğitim sisteminde nasıl işlev gördüğüne ilişkin ortak bir anlayışın oluşmasına engel teşkil etmektedir. Bu sistematik derleme çalışması, ilgili literatürdeki bu parçalı ve sınırlı yapıyı bütüncül bir bakış açısıyla analiz ederek, kavramın Türkiye’deki özgün bağlamını ortaya koymayı ve bu alandaki teorik ve uygulamalı bilgi boşluğunu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, sosyal adalet liderliği konusundaki lisansüstü tezlerin yılları, türleri, araştırma yöntemleri, örneklemeleri ve birlikte incelendiği değişkenler analiz edilip değerlendirilmiştir. Bu amaca yönelik olarak araştırmada ele alınan sorular şunlardır:

1. Sosyal adalet liderliği ile ilgili lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Sosyal adalet liderliği ile ilgili lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı nasıldır?
3. Sosyal adalet liderliği ile ilgili lisansüstü tezlerin yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
4. Sosyal adalet liderliği ile ilgili lisansüstü tezlerin örneklemelerine göre dağılımı nasıldır?
5. Sosyal adalet liderliği ile ilgili lisansüstü tezlerin birlikte incelendiği değişkenlere göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Sosyal adalet liderliği üzerine yapılan bu araştırma, sistematik bir derleme çalışması olup bu alandaki lisansüstü tezleri incelemektedir. Sistematik derleme, belirli bir konuda yapılmış araştırma sonuçlarını bir araya getirip sentezlemek ve özetlemek amacıyla geliştirilen bir araştırma yöntemidir (Gökdemir & Dolgun, 2020, s. 192). Sistematik derlemenin amacı, incelenmek istenen konuyu detaylı ve geniş bir perspektifle ele alarak, objektif kriterler çerçevesinde yayınlanmış orijinal çalışmaların sistematik bir şekilde taranması ve bilimsel olarak değerlendirilmesidir. Bu tür çalışmalarda, kapsama alınma ve alınmama kriterleri önceden belirlenir (Karaçam, 2013). Sistematik derlemenin amacı, mevcut araştırmanın bulguları doğrultusunda verileri tek bir çatı altında bir araya getirerek, odaklanılan soruya yanıt aramak, derin ve genel bakış açısını ortaya koymak veya eleştirel değerlendirme yapmaktır (Çınar, 2021). Sistematik derlemeler, alan yazındaki belirsizlikleri gidermede önemli bir rol oynar. Hangi alanlarda yoğun, hangi alanlarda daha az çalışma yapıldığını belirlemede rehberlik sağlar. Araştırmaya başlamadan önce sistematik bir derlemeden faydalanmak, yapılacak çalışmanın mevcut kanıtlara dayanıp dayanmadığını görmek açısından değerlidir. Bu nedenle çalışmanın ne ölçüde mevcut bilgilere dayandığını anlamak için kritik bir öneme sahiptir (Yıldırım Polat & Gürsoy, 2023).

Çalışma Grubu

Araştırmada, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanında “sosyal adalet liderliği” anahtar kelimesi ile tarama yapılmış ve ulaşılan 33 tez araştırmaya dahil edilmiştir. SAL tezlerinin 2018 yılında ilk defa yayınlanmaya başladığı görülmüştür, inceleme yılları 1 Ocak 2018 ile 1 Mayıs 2024 olarak belirlenmiştir. Tam metnine ulaşılabilir tezler değerlendirmeye alınmıştır. Lisansüstü tezler yıllarına, türlerine, araştırma yöntemlerine, örneklemelerine ve çalışıldığı konulara göre incelenmiştir.

Verilerin Toplanması

Ulusal Tez Merkezi'nde bulunan lisansüstü tezler, araştırmacılar tarafından hiçbir değişiklik yapılmadan saklanmış ve kaydedilmiştir. Lisansüstü tezler 1 Haziran 2024 ile 30 Haziran 2024 tarihi içerisinde elde edilmiştir. Belirlenen Türkçe ve İngilizce anahtar kelimelerle, farklı bir araştırmacı tarafından yapılan tarama sonucunda aynı bulgulara ulaşıldığı teyit edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, sistematik derleme yöntemi kullanılarak incelenen lisansüstü tezler yıllarına, türlerine, araştırma yöntemlerine, örneklemelerine ve çalışıldığı konulara göre sınıflandırılmıştır.

Sosyal Adalet Liderliği ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Araştırmada toplam 33 tez incelenmiştir. İncelenen bu tezlerin dağılımında genellikle son yıllarda bir artış olduğu gözlenmiştir. Sosyal Adalet Liderliği (SAL) tezlerinin 2022 (f=10; %30), 2023 (f=9; %27) ve 2022 (f=8; %24) yıllarında yoğunlaştığı belirlenmiştir. Son üç yıl içerisinde hazırlanan tezlerin toplam tez sayısı içerisinde oranı %81'dir. SAL konusunda en az tez yapılan yıllar ise 2018 (f=1; %3.70) ve 2020 (f=0; %0.00) olarak ortaya çıkmıştır.

Sosyal Adalet Liderliği ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

SAL konusundaki lisansüstü tezlerin büyük bir çoğunluğunu yüksek lisans tezleri (%89) oluşturmaktadır. Doktora düzeyinde yapılan tezler ise %11 oranında olup yüksek lisans tezlerine göre çok daha az sayıda kalmaktadır. Bu, SAL konusunun genellikle yüksek lisans düzeyinde ele alındığını ve doktora çalışmalarında daha az yer bulunduğunu göstermektedir.

Sosyal Adalet Liderliği ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Lisansüstü tezlerin yönteminde sırasıyla en çok nicel (f=26), nitel (f=4) ve karma (f=3) yöntemlerin tercih edildiği gözlenmiştir.

Sosyal Adalet Liderliği ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Örneklemlerine Göre Dağılımı

Lisansüstü tezlerin en sık öğretmenler (f=21) ardından öğrenciler (f=8) ve son olarak yöneticiler (f=5) örnekleminde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir (*Bir çalışmada hem öğretmenlere hem de yöneticilere soru sorulmuştur*).

Sosyal Adalet Liderliği ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Birlikte İncelendiği Değişkenlerin Bireysel/Örgütsel Olma Durumuna Göre Dağılımı

SAL ile ilgili lisansüstü tezlerin birlikte incelendiği değişkenler incelendiğinde bunların 23'ünün bireysel (sınıf liderliği, akademik başarı, işe yabancılaşma, iş doyumu vb.) ve 10'unun da örgütsel (etik iklim, okul iklimi vb.) çıktılarıyla birlikte araştırıldığı görölmüştür. Özdemir (2017), SAL'ın son on yılda eğitim politikalarında ve uygulamalarında daha fazla vurgulanmaya başladığını belirtmiştir. Bu artış, özellikle eğitimde adalet ve eşitlik konularının daha fazla önem kazanmasıyla ilişkilendirilmektedir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinde SAL ile ilgili çalışılan değişkenleri görsel olarak sunmak için oluşturulan kelime bulutu Şekil 1'de verilmiştir.

gerçekleştirildiğini vurgulamaktadır. Çalışmaların büyük çoğunluğunun öğretmen örneklemi üzerinde gerçekleştirildiği görölmüşür. Öğretmenlerin ana örneklem grubu olarak öne çıkması, bu liderlik modelinin öğretmenlerin rolleri ve algıları üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu anlamak için önemli bir odak alanı oluşturmuştur. Ayrıca, öğretmenler üzerine yapılan araştırmaların çoğunlukta olmasının nedeni, bu meslek grubunun sayıca geniş olması olabilir. Çeşitli sistematik araştırmaların da bulguları bunu desteklemektedir (Ataç vd., 2022; Eskici & Çayak, 2017). Bunun yanı sıra Akman (2018) çalışmasında SAL'ı incelemiş ve araştırmanın sonuçlarına göre okul müdürlerinin sosyal adaletin sağlanmasında önemli görevleri olduğunu işaret etmiştir. Araştırmada kelime bulutu incelendiğinde SAL'ın çoğunlukla sınıf liderliği, işe yabancılaşma ve iş doyumu gibi bireysel değişkenlerle birlikte ele alındığı görölmüşür. Diğer bir ifadeyle Türkiye'deki tezlerde sosyal adalet liderliğinin bireysel çıktılar ile ilişkileri çözümlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, bazı araştırmalarda okulun temel örgütsel özellikleri üzerinde sosyal adalet liderliğinin (SAL) etkileri de incelenmiştir. Bu durumun sebebi Türkiye'de gerçekleştirilen eğitim çalışmalarındaki eğilim olabilir. Şöyle ki mevcut çalışmada da saptanan öğretmen, yönetici gibi örneklemelerden veri toplamak daha kolay olabilmektedir.

Sonuç olarak bu araştırma SAL konusundaki literatürün gelişimini ve bu alandaki araştırmaların yönelimini anlamak için değerli bir bakış açısı sunmaktadır ve gelecekte yapılacak araştırmalar için yol gösterici olabilir. SAL konusunda doktora seviyesindeki araştırmaların teşvik edilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu düzeydeki araştırmaların yapılması, SAL alanında daha derinlemesine ve kapsamlı bilgiler sunarak literatüre önemli katkılar sağlayacaktır. Nitel araştırma yöntemleri SAL'ı bireysel ve toplumsal dinamiklerini daha iyi anlamamıza olanak tanırken, karma yöntemler nicel ve nitel verilerin birleşimiyle daha zengin analizler sunar; bu nedenle, bu yöntemlerin yaygınlaştırılmasının alanda daha derinlemesine sonuçlar sağlayacağı düşünölebilir. Yönetici ve öğrenciler örnekleminin az olduğu göz önünde bulundurularak, bu grupların SAL konusundaki deneyimleri ve görüşleri, farklı perspektifler sunarak konunun daha ayrıntılı araştırılmasına olanak sağlayabilir. Öğrencilerin ve yöneticilerin katılımı, SAL'ın bireysel ve kurumsal düzeyde nasıl uygulandığının ve algılandığının anlaşılmasına ışık tutacaktır. Bu öneriler, sosyal adalet liderliğinin daha kapsamlı ve derinlemesine anlaşılmasını sağlayacaktır.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada, Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergede *Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler* başlığı altında açıklanan eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi için herhangi bir etik kurul izni gerekmemektedir.

Yazarların Katkı Oranı

Bu çalışma tek yazar tarafından hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması

Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akman, Y. (2018). The investigation of the relationships between organisational justice, work motivation and teacher performance. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 47(1), 164-187. <https://doi.org/10.14812/cuefd.371642>.
- Akman, Y. (2020). The relationship between social justice leadership, trust in principals and student motivation. *International Journal of Educational Methodology*, 6(4), 775-788. <https://doi.org/10.12973/ijem.6.4.775>.
- Alkan, V. (2017). Bir sistematik derleme çalışması: Öğretmenlik uygulaması. *Yıldız Journal of Educational Research*, 2(1), 1-23.
- Arar, K., Beycioglu, K., & Oplatka, I. (2017). A cross-cultural analysis of educational leadership for social justice in Israel and Turkey: Meanings, actions and contexts. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 47(2), 192-206. <https://doi.org/10.1080/03057925.2016.1168283>
- Arslan, İ. & Yüner, B. (2022). Scale of social justice leadership during distance education: a validity and reliability study. *Academy Journal of Educational Sciences*, 6(2), 77-84. <http://dx.doi.org/10.31805/acjes.1170903>.
- Ataç, İ., Yüksel, S., Dursun, İ. E., Özgenel, M. (2022). Türkiye’de öğretmenlerin örgütsel mutluluğu konulu lisansüstü tezlerin analizi (2000-2021): Bir sistematik derleme çalışması. *EKEV Akademi Dergisi* (92), 297-313. <https://doi.org/10.17753/-sosekev.1107608>.
- Atmaca, T. (2021). Eğitim eşitsizliklerinin sınıf içi pratiklere ve öğrencilerin gelişim alanlarına yansımaları. *HAYEF: Journal of Education*, 18(3), 353-384. <https://doi.org/10.5152/hayef.2021.21006>.
- Bogotch, I. (2002). Educational leadership and social justice: practice into theory. *Journal of School Leadership*, 12(2), 138-156. <https://doi.org/10.1177/105268460201200203>.
- Bozkurt, B. (2018). *Sosyal adalet liderliği ile yöneticiye bağlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki* (Tez No. 503884) [Yayımlanmamış doktora tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Büyükgöze, H., Şayir, G., Gülcemal, E., & Kubilay, S. (2018). Sosyal adalet liderliği ile öğrenci bağlılığı ilişkisinin lise öğrencilerinin görüşlerine göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47(2), 932-961. <https://doi.org/10.14812/-cuefd.373808>.
- Cevher, A.Y. & Yıldırım, S. (2020). Investigation of academic studies on learning styles: systematic review. *HAYEF: Journal of Education*, 17(1), 20-50. <https://doi.org/10.5152/-hayef.2020.1922>.

- Çınar, N. (2021). İyi bir sistematik derleme nasıl yazılmalı? *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2), 310-314. <https://doi.org/10.26453/otjhs.888569>.
- Çobanoğlu, N. (2021). Okul müdürlerinin sosyal adalet liderliği ile öğretmenlerin örgütsel özdeşleşme ve yöneticiye sadakat ilişkisinin incelenmesi. *Journal of History School*, 53, 2775-2799. <https://doi.org/10.29228/joh.51078>.
- Duran, V., & Aydın, E. (2024). Eğitimde yapay zekanın kapsamlı incelenmesi: Web of Science veri tabanı üzerinden bir AI destekli bibliyometrik analiz. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11(104), 468–484. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10737254>.
- Eskici, M., & Çayak, S. (2017). Eğitim bilimleri anabilim dalında yapılan yüksek lisans tezlerine genel bir bakış. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 211-226.
- Gökdemir, F., & Dolgun, G. (2020). Writing material & method section in qualitative, quantitative, systematic review, meta-analysis, and meta-synthesis studies. *Archives of Health Science and Research*, 7(2), 189-195. <https://doi.org/10.5152/-ArcHealthSciRes.2020.594665>.
- Gören, S. Ç. (2019). *Sosyal adalet liderliği, okul yaşam kalitesi ve okula aidiyet duygusu ilişkisi* (Tez No. 577404) [Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Gür, Z. B., ve Duman, S. N. (2024). Dijital okuryazarlık ile ilgili tezlerin sistematik derlemesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 8(1), 126-137.
- İmamoğlu Akman, G. (2023). *Akademik başarıya etki eden öğrenci ve okul düzeyli faktörlerin incelenmesi* (Tez No. 779274) [Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi.
- Karaçam, Z. (2013). Sistematik derleme metodolojisi: Sistematik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 26-33.
- Kaymaz, A., & Atmaca, T. (2022). Eğitimde karşılaşılan çeşitli eşitsizliklerin ürettiği bazı pedagojik sonuçlar ve sınıf ortamına etkileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 1870-1897. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1169970>.
- Keskin, Ü. (2022). Öğretmenlik mesleğinin feminizasyonunun sosyal adalet liderliği ve olgunluk kuramı bağlamında incelenmesi üzerine bir araştırma. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 5(1), 25-39. <https://doi.org/10.52848/ijls.1052546>.
- Marshall, C., & Oliva, M. (2006). *Leadership for social justice: Making revolutions in education*. Pearson Education.
- Northouse, P. G. (2018). *Leadership: Theory and practice*. Sage.
- Oplatka, I. (2010). The place of “social justice” in the field of educational administration: A journal based historical overview of emergent area of study. In I. Bogotch & C. M. Shields (Eds.), *International handbook of educational leadership and social (in) justice* (pp. 15-36). Springer.

- Özdemir, M., & Kütküt, B. (2015). Sosyal adalet liderliği ölçeği'nin (SALÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 201-218.
- Özdemir, M. (2017). Sosyal adalet liderliği okula yönelik tutum ve okul bağlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 42(127), 267-281.
- Özdemir, M., & Pektaş, V. (2017). Sosyal adalet liderliği ve okul akademik liderliği ilişkisinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(2), 576-601. <https://doi.org/10.12984/eegeefd.328458>.
- Theoharis, G. (2007). Social justice educational leaders and resistance: Toward a theory of social justice leadership. *Educational Administration Quarterly*, 43(2), 221-258. <https://doi.org/10.1177/0013161X06293717>.
- Theoharis, G. (2008). Woven in deeply: Identity and leadership of urban social justice principals. *Education and Urban Society*, 41(1), 3-25. <https://doi.org/10.1177/0013124508321372>.
- Yeşil, E., & Sincar, M. (2021). Eğitimde sosyal adalet liderliği üzerine bir inceleme. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 288-296. <https://doi.org/10.31455/asya.1579145>.
- Yıldırım Polat, S. N., & Gürsoy, G. (2023). Fen eğitiminde okul dışı öğrenme ortamına ilişkin yapılan tezlerin sistematik derlemesi. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 1-20.
- Yılmaz, K. (2021). Sosyal bilimlerde ve eğitim bilimlerinde sistematik derleme, meta değerlendirme ve bibliyometrik analizler. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1457-1490. <https://doi.org/10.33206/mjss.791537>.
- Zhang, Y., Goddard, J. T., & Jakubiec, B. A. E. (2018). Social justice leadership in education: A suggested questionnaire. *Research in Educational Administration and Leadership*, 3(1), 53-86. <https://doi.org/10.30828/real/2018.1.3>

Extended Abstract

As social, cultural, and economic aspects change quickly, schools are becoming more conscious of the disparities in language, culture, race, ethnicity, gender, age, handicap, socioeconomic status, and other factors. Heterogeneous classroom environments that incorporate multicultural frameworks and diversity have replaced homogenous classroom environments with pupils from similar ethnic origins in educational institutions. Ensuring equity and justice in education, as well as that all students receive an education in equal circumstances, are the main goals of social justice leadership. Marshall and Oliva (2006) define social justice leadership as leadership that focuses on improving the achievement of traditionally underachieving minorities and economically disadvantaged groups. Theoharis (2008) defines these leaders as those who have historically advocated for disadvantaged groups and placed this stance at the center of their leadership actions. The concept of social justice enables every individual to access and benefit from educational services regardless of their social, economic or cultural status. It seeks to

guarantee equitable chances and lessen socioeconomic disparities in this way. In order to prevent disparities and inequalities, school administrators have significant responsibilities. In today's world, social justice in education is crucial. Equal opportunity and justice in education are the goals of social justice leadership. Nevertheless, we lack thorough knowledge regarding the extent, approach, and dissemination of the research findings on this topic.

This qualitative study, which is a systematic evaluation, intends to evaluate graduate theses in Turkey that explore the idea of social justice leadership. Systematic reviews give both general and specific information about the research being done on a given subject. A comprehensive analysis of postgraduate theses on social justice leadership was carried out in this context to give a broad picture of the state of affairs and potential directions for further study. To do this, a systematic compilation and analysis of the master's and doctoral theses found in the YÖK thesis collection were conducted based on specific criteria. The years, types, research techniques, samples, and variables all looked at collectively in graduate theses on social justice leadership were analyzed and assessed in this context.

The term “social justice leadership” was used to search the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YOKTEZ) database, and 33 theses were found for the study. The researchers preserved the graduation theses they discovered in the National Thesis Center without making any alterations. The studies' publication years were identified as 2018-2024. It was noted that in recent years, the distribution of the theses under analysis has increased. It was determined that Social Justice Leadership (SJL) theses were concentrated in 2022 (f=10; 30%), 2023 (f=9; 27%) and 2022 (f=8; 24%). The majority of the postgraduate theses on SJL are master's theses (89%). The number of doctoral theses is 11%, which is much less than the number of master's theses. It was observed that quantitative (f=26), qualitative (f=4) and mixed (f=3) methods were preferred in the methods of postgraduate theses, respectively. It was determined that the most frequent sample of postgraduate theses was teachers (f=21), followed by students (f=8) and finally administrators (f=5). When we look at the variables that SJL -related postgraduate theses were examined together, it was seen that 23 of them were investigated together with individual (classroom leadership, academic achievement, alienation from work, job satisfaction, etc.) and 10 of them were investigated together with organizational (ethical climate, school climate, etc.) outcomes.

The findings reveal that SJL has attracted increasing academic interest, especially in recent years, and is a more intensive research area at the graduate level. Similarly, it is also noticeable that the academic interest in SAL in education is within the framework of articles (Akman, 2020; Çobanoğlu, 2021; Keskin, 2022; Yeşil & Sincar, 2021). The widespread application of quantitative approaches demonstrates that social justice leadership is typically examined using quantifiable and numerical data. Most of the research focuses on samples of teachers. The fact

that teachers make up a sizable professional group may be the reason for the reality of these theories. This is supported by the results of numerous systematic research. (Ataç et al., 2022; Eskici & Çayak, 2017). The study's word cloud analysis revealed that SJL was primarily mentioned in conjunction with specific characteristics including job satisfaction, alienation from work, and classroom leadership. Stated differently, the Turkish theses attempted to examine the connection between social justice leadership and personal results. Additionally, other research looked at SJL's thoughts on the fundamental organizational features of the institution. To sum up, this study offers a useful viewpoint for comprehending how the literature on SJL has evolved and the path of research in this area. It can also serve as a roadmap for further study. It is recommended that doctoral-level research on SJR and qualitative or mixed-method research should be emphasized. In addition, given the small sample size of administrators and students, their experiences and views on SJR may provide different perspectives and enable further research on the topic.